

Prima instanță: Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău
Judecător: Igor Vornicescu
Instanța de Apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecătorul: Boris Bîrcă
Mari Moraru
Mihail Ciugureanu

Republica Moldova
Curtea Supremă de Justiție
D E C I Z I E

25 septembrie 2013

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Valentina Clevadi
Tamara Chișca-Doneva
Nicolae Clima
Vera Macinskaia

examinînd recursul declarat de Ministerul Finanțelor și Dumitraș Petru,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Dumitraș Petru
împotriva Ministerului Finanțelor și C.C.C.E.C., privind repararea prejudiciului
moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 22 ianuarie 2013, prin care apelul
declarant de Ministerul Finanțelor, a fost admis,

A C O N S T A T A T :

La 20 august 2011 reclamantul Dumitraș Petru a înaintat în instanța de judecată
o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor, Centrul pentru Combaterea Crimelor
Economice și Corupției, privind repararea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii, reclamantul Dumitraș Petru a invocat că, pentru
îmbunătățirea condițiilor de trai a colaboratorilor Academiei de Științe a Republicii
Moldova, Comitetul Executiv Chișinău de Deputați ai Poporului, prin Deciziile cu
numerele 3/3-50 din 18 februarie 1991 și 14/2-24 din 09 iulie 1992, a repartizat
Academiei de Științe lot de pămînt, pentru proiectarea și construcția caselor de locuit.

La 18 februarie 1991 în baza Deciziei Comitetului Executiv Chișinău de Deputați ai Poporului nr.3/3-50, s-a permis Academiei de Științe, construcția unei case de locuit cu 156 de apartamente și a unui magazin, dintre care 63 apartamente urmau a fi construite pentru membrii cooperativei nr. 214, în care intrau angajații Academiei de Științe, care necesitau îmbunătățirea condițiilor.

A mai menționat reclamantul că, Cooperativa CCL-214, a fost formată pe lângă Academia de Științe, la 24 aprilie 1991, conducător al CCL-214 a fost ales Dumitraș Petru. La 31 octombrie 2007 în adresa Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, de către S.R.L. „Lemidolcom” a fost expediat Actul Controlului reconvențional efectuat la Cooperativa de Construcție a locuințelor nr. 214, privind relațiile economice cu S.R.L. „Lemidolcom”.

Pe cazul dat, de către D.G.U.P. a C.C.C.E.C., a fost intentată cauza penală nr. 2008036028, pe faptul că Dumitraș Petru, a însușit suma de 168.695 lei din banii transferați de către S.R.L. „Lemidolcom” pentru a fi restituiți foștilor membri a Cooperativei.

A mai invocat reclamantul că, procuratura Anticorupție, în Ordonanța din 26 octombrie 2009, a invocat faptul că în privința sa a fost pornită cauza penală nr. 2008036028, pe faptul însușirii mijloacelor bănești în proporții deosebit de mari prin delapidare de la membrii CCL-214, în sumă de 168695, în perioada aprilie 2005-2007, în baza art. 195 alin. (1) Cod Penal.

Calitatea de bănuît a reclamantului Dumitraș Petru, datează cu 21 ianuarie 2008, așa cum este indicat în Ordonanța Procuraturii Anticorupție din 26 octombrie 2009.

A menționat reclamantul că, cauza penală cu nr. 2008036028 intentată la 18 ianuarie 2008, a fost expediată Procurorului sectorului Centru mun. Chișinău, pentru organizarea efectuării în continuare a urmăririi penale. Prin Citația nr. 5/202 din 12 ianuarie 2012, reclamantul a menționat că, a fost citat pentru a fi audiat în calitate de bănuît pe cauza penală nr. 2008036028, pentru 19 ianuarie 2012, ora 10:00 la Comisariatul General de Poliție mun. Chișinău.

Solicită reclamantul Dumitraș Petru, încasarea din contul Ministerului Finanțelor suma de 100.000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

Prin hotărârea Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău din 23 martie 2012, acțiunea înaintată de Dumitraș Petru, a fost admisă parțial, dispunându-se încasarea din bugetul de Stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Dumitrașcu Petru suma de 50000 lei – cu titlu de prejudiciu moral și suma de 5625 lei – cu titlu de cheltuieli de judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 22 ianuarie 2013, apelul declarant de Ministerul Finanțelor, a fost admis. A fost modificată hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 23 martie 2012, în partea reparării prejudiciului moral, pronunțându-se în această parte o nouă hotărâre, prin care s-a diminuat suma

prejudiciului moral, de la 50000 lei la 25000 lei. În rest, hotărîrea a fost menținută.

Invocînd ilegalitatea acestei decizii, la 09 aprilie 2013, Ministerul Finanțelor, a contestat-o cu recurs, solicitînd admiterea recursului, casarea integrală a hotărîrii recurate cu pronunțarea unei noi hotărîri prin care suma prejudiciului moral adjudecată de către instanța de apel, să fie diminuată.

În motivarea recursului a indicat că, nu au fost constatate și elucidate pe deplin toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii în fond, fiind aplicate greșit normele de drept material și încălcate normele de drept procedural.

Din actele cauzei se constată cu certitudine că, decizia recurată a fost expediată în adresa Ministerului Finanțelor la 25 februarie 2013, iar recursul a fost declarat la 09 aprilie 2013, astfel, prin prisma art. 434 C.P.C., instanța de recurs constată că recursul este declarat în termen.

Ulterior, la 06 iunie 2013, nefiind deacord cu decizia instanței de apel, Dumitraș Petru a contestat-o cu recurs, solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărîrii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că, Curtea de apel Chișinău nu a ținut cont de probele anexate la dosar, astfel adoptînd o decizie neîtemeaită, din care motive trebuie să fie casată.

Copia deciziei instanței de apel a fost expediată în adresa lui Dumitraș Petru la 25 februarie 2013, iar recursul a fost declarat la 06 iunie 2013. La materialele dosarului lipsesc probe care ar certifica data recepționării de către recurent a deciziei contestate, prin urmare, instant de recurs consideră recursul ca fiind declarat în termen.

Referința înaintată de Dumitraș Petru, la cererea de recurs declarată de Ministerul Finanțelor, a parvenit în adresa Curții Supreme de Justiție la 19 iunie 2013.

Studiind materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție, consideră recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și Dumitraș Petru întemeiate, care urmează a fi admise, cu remiterea pricinii la rejudecare în instant de apel.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

În conformitate cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. c) C.P.C., instanța de recurs, după ce judecă recursul este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel, în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din materialele cauzei rezultă cu certitudine că, la 20 august 2011 reclamantul Dumitraș Petru a înaintat în instanța de judecată o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, prin care a solicitat încasarea din contul Ministerului Finanțelor suma de 100.000 lei, cu titlu de

prejudiciu moral.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție, analizând situația de fapt din prezenta speță, consideră oportun de a reitera prevederile art. 1405 Cod Civil, care statuiază expres că, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată. Statul se exonerează de răspundere în cazul când persoana vătămată a contribuit intenționat și benevol la producerea prejudiciului prin autodenunț.

Instanța de recurs menționează că, din actele pricinii, se constată cu certitudine că, recurentul – reclamant Dumitraș Petru deține calitate de bănuț, fapt care nu cade sub incidența prevederilor art. 1405 Cod Civil și a Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Totodată, Colegiul judiciar menționează că, art. 1405 Cod civil stabilește un regim deosebit pentru exercitarea dreptului la repararea prejudiciului cauzat persoanei prin acțiunile ilicite ale organelor de cercetare penală, de anchetă preliminară, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată (în continuare – prin erori judiciare și de anchetă). Această normă este completată de prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de cercetare penală și de anchetă preliminară, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești din 25.02.1998, MO al RM, nr. 50-51, 1998 (în continuare Legea din 25.02.98). Debitor în cadrul obligației de reparare a prejudiciului cauzat prin erori judiciare și de anchetă este statul, reprezentat de Ministerul Finanțelor, iar calitatea de persoană vătămată o poate avea numai persoana fizică, deși Legea din 25.02.98 oferă și persoanelor juridice posibilitatea de a cere repararea prejudiciului cauzat. Pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de anchetă sunt necesare unele condiții speciale. Fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, are particularități în materia respectivă. Astfel, nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă și judecată atrage răspundere statului, ci numai cele enumerate exhaustiv în art. 1405 Cod Civil.

Instanța de recurs afirmă că, instanțele de judecată, nu au elucidat toate circumstanțele care ar duce la soluționarea corectă a prezentului litigiu. Astfel, acest fapt constituie o eroare judiciară care nu poate fi corectată de către instant de apel, motiv din care pricina urmează a fi remisă la rejudecare în instant de apel.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de

Justiție consideră că, concluzia primei instanțe, modificată prin decizia instanței de apel, poartă un caracter prematur, deoarece nu au fost constatate toate circumstanțele care au importanță pentru justa soluționare a cauzei, circumstanță care constituie temei de casare a hotărârii judecătorești pronunțate și restituire a pricinii spre rejudecare.

Mai mult decât atât, în conformitate cu art. 239 C.P.C., hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată. Iar în conformitate cu art. 241 alin. (5) C.P.C., în motivare se indică circumstanțele pricinii constatate de instanță, probele care se întemeiază concluziile ei privitor la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Mai mult decât atât, în conformitate cu art. 373 alin. (1) și (5) C.P.C., instanța de apel verifică în limitele cererii de apel, ale referințelor și a obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în prima instanță. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în cererea de apel.

În sprijinul normelor naționale vin și reglementările Curții Europene, astfel, instanța de recurs reiterează că, obligația de motivare a hotărârilor judecătorești se regăsește în jurisprudența constantă a Curții Europene pentru Drepturile Omului și își are izvorul în dreptul oricărei părți în cadrul unei proceduri să prezinte judecătorului observațiile și argumentele sale (CEDO, hotărârea Werner c. Austria din 24.11.1997), combinat cu dreptul părților și că aceste observații și argumente să fie examinate în mod efectiv (CEDO, hotărârea Van de Hurk c. Olanda din 19.04.1994), iar obligația de motivare a hotărârilor este singurul mijloc prin care se poate verifica respectarea drepturilor menționate anterior, ca piloni de bază ai dreptului la un proces echitabil.

În concluzie, instanța de recurs menționează că, la rejudecare, instanța de apel urmează a verifica, ce calitate procesuală este atribuită lui Dumitraș Petru, la ce fază a procesului penal se află dosarul penal intentat ultimului, deoarece, de dreptul de a solicita repararea prejudiciului moral dispun numai persoanele ilicit condamnate.

Totodată, Colegiul judiciar al Curții Supreme de Justiție accentuează că, reprezentantul Ministerului Finanțelor în cererea de recurs a solicitat diminuarea sumei adjudecate lui Dumitraș Petru de către instanța de apel. Astfel, având în vedere faptul că, instanța de judecată nu este în drept să înrăutățească situația în propriul recurs, pricina dată urmează a fi remisă la rejudecare în instanța de apel.

Din considerentele menționate, având în vedere faptul că eroarea judiciară a instanței de apel, nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție, ajunge la concluzia de a admite recursurile decalate de Ministerul Finanțelor și Dumitraș

Petru, a casa integral decizia instanței de apel și a restitui cauza spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Se admit recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și Dumitras Petru.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 22 ianuarie 2013, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Dumitraș Petru împotriva Ministerului Finanțelor și C.C.C.E.C., privind încasarea prejudiciului moral, cu remiterea cauzei la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței, judecătorul /Semnătura/ Iulia Sîrcu

Judecătorii /Semnătura/ Valentina Clevadi

/Semnătura/ Tamara Chișca-Doneva

/Semnătura/ Nicolae Clima

/Semnătura/ Vera Macinskaia

Copia corespunde originalului

Judecător:

Vera Macinskaia